

Nr 68.

Av herr **Olsson** i Kullenbergstorp **m. fl.**, med förslag till vissa bestämmelser angående utförselbevis för spannmål.

Inom sakkunniga kretsar allmänt kända förhållanden, vilka vi icke här behöva i detalj utveckla, hava under de senaste åren bragt den svenska sädesodlingen i allvarligare svårigheter än sedan långliga tider tillbaka. Därest inga lämpliga åtgärder till förbättrande av den svenska spannmåls-avsättningspriser bliva av statsmakterna vidtagna, måste vår spannmålsodlings omfattning komma att minskas till allvarligt men för landets möjligheter av nödortftig självförsörjning. Jordbrukets skattekraft inom stora och betydande områden av riket kommer därjämte att minskas, vilket skadligt inverkar ej endast på jordbrukets utan även på åtskilliga svenska industriens ställning ävensom på statens möjligheter att av jordbruket erhålla beräknade skatteinkomster.

Som känt är har Kungl. Maj:t, sedan det visade sig att prisläget för den svenska spannmålen jämväl under sistlidet års höst blev synnerligen abnormt och en mängd framställningar om skyddsåtgärders eller andra för krisens avhjälpande lämpliga anstalters vidtagande inkommo, funnit nödigt tillkalla sakkunniga personer att inom jordbruksdepartementet, i huvudsaklig överensstämmelse med vissa av chefen för jordbruksdepartementet angivna riktlinjer, skyndsammast undersöka den svenska spannmålsmarknadens nuvarande läge och, därest så funnes påkallat, avgiva förslag till åtgärder för ernående av ökad avsättning av svensk brödsäd. Dessa sakkunniga hava den 16 innevarande månad avgivit betänkande i ämnet, upptagande bland annat en statistisk översikt över vete- och rågmarknaden, en utförlig redogörelse för prisleförhållandena och på den inverkan olika faktorer ävensom slutligen en ingående beskrivning av det nuvarande läget å brödspannmålsmarknaden inom riket. Ehuru väl, då ifrågavarande betänkande icke är befordrat till trycket och möjligen icke kommer att i tryckt form bliva i sin helhet tillgängligt för ledamöterna av den nu samlade riksdagen, Bihang till riksdagens protokoll 1923. 4 saml. 20 häft. (Nr 68—72.)

dagen, skäl skulle kunna förebringas för att här utförligare återge betänkandets innehåll, nödgas vi likväl till följd av den för motioners avgivande starkt begränsade tid, som efter den 16 dennes står till vårt förfogande, avstå härifrån. I korthet må endast anmärkas, att importen till riket av omalet vete även under innevarande avsättningsperiod för fjolårets svenska skörd varit mycket betydande, att jämväl införsel av vetemjöl till jämförelsevis stor mängd ägt rum, samt att avsättningspriserna för den svenska brödsåden ställt sig så ogynnsamma, att den nu gällande tullen å omalen spannmål alls icke kommit jordbrukarna till godo. Sålunda importerades under de fyra månaderna augusti—november föregående år mera än 72,000 ton omalet vete samt mellan 6,000 och 7,000 ton vetemjöl, och den förstnämnda siffran för omalet vete är större än motsvarande siffra för importen under samma tidsperiod det föregående året 1921. Enligt svensk spannmålsnotering varierade priset å svenskt vete under förra delen av föregående år 1922 mellan 21 och 23 kronor och uppgick ännu under augusti månad till närmare 22 kronor per 100 kilogram. Siffran för september månad sjönk så lågt som ända till 17 kronor och 30 öre, siffran för oktober månad var 17 kronor och 58 öre samt siffrorna för november och december månader respektive 19 kronor och 8 öre samt 19 kronor och 59 öre per 100 kilogram. Priset å amerikanskt vete, fritt banvagn svensk hamn samt inklusive tull, uppgick under augusti månad till 22 kronor och 80 öre, under september månad till 22 kronor och 35 öre, under oktober månad till 24 kronor och 30 öre samt under november och december månader till respektive 24 kronor och 50 öre samt 24 kronor och 70 öre per 100 kilogram. Det framgår omedelbart vid en jämförelse mellan dessa siffror och de förut nämnda priserna för det svenska vetet, att detta sistnämnda, även med tagen hänsyn till dess lägre kvalitet än importvetet, uppenbarligen underbetalats samt att det nu rådande tullskyddet för vete, vilket dock under de mera normala förhållandena före krigstiden brukade kunna utnyttjas upp till omkring fyra femtedelar av sitt nominella belopp, under innevarande försäljningssäsong knappast i någon mån kommit spannmålsproducenterna till godo. Av en i förenämnda utredning intagen tablå framgår, att likartade förhållanden varit och alltjämt äro rådande på rågmarknaden, ehuruval av kända skäl mera representativa priser för importerad råg icke föreligga.

De förenämnda sakkunniga anföra ock som resultat av den verkställda utredningen bland annat följande: »Med ledning av vad här ovan anförts hava sakkunniga alltså kunnat konstatera, att priserna å svensk brödsäd åtminstone från och med hösten 1921 befunnit sig på en nivå, som legat väsentligt under världsmarknadspriset med tillägg av tullens hela belopp.

Prisskillnaden har varit så betydande, att den icke kunnat förklaras endast med hänsyn till den svenska varans något lägre kvalitet eller sådana världsmarknadsförhållanden, som övat inflytande å spannmålsmarknaden såväl i Sverige som t. ex. Danmark. Till stor del har prisskillnaden befunnits förorsakad av rent inhemska marknadsförhållanden, för vilka i det föregående redogjorts. I jämförelse med tiden före världskriget framträder prisläget så mycket mera ogynnsamt för den svenska brödsädesproduktionen, som utredningen visat, att, sedan hänsyn tagits till kvalitetsskillnad o. d., det svenska vetet, i förhållande till världsmarknadspriset med tillägg av tullens hela belopp, betingat ett underpris, såsom förut nämnts, varierande för tiden september 1921—november 1922 från ungefär 3: 25 kr. till 8: 45 kr. per 100 kilogram, medan motsvarande underpris under tiden före världskriget höll sig, per år räknat, mellan 0: 21 kr. och 1: 35 kr. per 100 kilogram. Det prisläge, som under senaste tiden rått och fortfarande råder beträffande den svenska brödspannmålen måste alltså betraktas såsom mindre tillfredsställande. Givetvis är det de svenska jordbrukarna, enkannerligen odlarna av brödsäd till avsalu, som svårast och mest omedelbart hava kännning av berörda missförhållanden. Men det torde icke med fog kunna bestridas, att den allmänna betydelse, som jordbruksnäringen äger för riket, och vikten för det hela av någorlunda trygga förhållanden för vår spannmålsodling göra det till en angelägenhet av allmän innebörd att noggrant undersöka, huruvida några framkomliga vägar stå till buds för ernående av förbättrade prisförhållanden i fråga om den svenska brödsäden. Rimligt synes vara, om förhållandena om möjligt så till vida återföras till läget före världskriget, att den svenska brödspannmålen må kunna vinna avsättning till priser, som i jämförelse med världsmarknadspriset icke för odlarna äro mindre gynnsamma nu än före kriget.»

Vad nu angår olika möjligheter för frågans ordnande hava de sakkunniga med hänsyn till departementschefens direktiv icke funnit sig behöriga att ingå i närmare diskussion av skilda förslag om införselförbud å spannmål. Det har vidare icke lyckats dem att bringa någon hjälp för det sädesproducerande jordbruket under innevarande försäljningsperiod genom att få till stånd ett för producenterna gagneligt avtal mellan statsmakterna och kvarnindustrien. Vid prövning av frågan, vad som kan vara att åtgöra för att den gällande tullsatsen å omalen brödsäd må under försäljningsperioden nästkommande höst och vinter samt därefter följande år effektivt utnyttjas, har de sakkunnigas majoritet stannat vid förslag om införande i vårt land av s. k. utförselbevis för spannmål. Efter en redogörelse för denna frågas tidigare behandling samt en undersökning av det ifrågavarande syste-

mets verkningar för producenterna och exportörerna, dess inverkan å mjölprisen samt dess statsfinansiella verkningar anför de sakkunnigas majoritet följande: »Den förebragta utredningen har givit vid handen, att behov föreligger av åtgärder, som kunna möjliggöra för den svenska brödsädesproduktionen att finna avsättning till priser, som icke understiga världsmarknadspriset med fullt utnyttjat tullskydd med högre belopp än som betingas av kvalitetsförhållandena och andra här ovan såsom naturliga betecknade prisdifferentierande faktorer. Därvid har särskilt betonats betydelsen av att den svenska brödsädens avsättningsmöjligheter vidgas, så att producenterna må kunna vid sina försäljningar med utnyttjande av tullskyddet vända sig till andra än inhemska avnämare. Ett system med utförselbevis synes vara den väg, som ligger närmast till hands för frågans ordnande. Med hänsyn till den korta tid för utredningens bedrivande, som stått till buds, ävensom frågans komplicerade natur och svårigheterna att på förhand bedöma verkningarna i skilda hänseenden av utförselbevisen, har det emellertid icke varit görligt för de sakkunniga att så fullständigt genomtränga frågan, att icke ytterligare prövning och överbäggande möjligen kunde anses påkallade. Sålunda har det exempelvis icke varit möjligt för sakkunniga att bedöma de verkningar i handelspolitiskt hänseende, som kunna tänkas bliva en följd av införandet av ett system med utförselbevis. Emellertid hava sakkunniga för sin del kommit till den uppfattningen, att, då behovet av snabba åtgärder för ernående av förbättrade prisförhållanden för den svenska brödsäden uppenbarligen är mycket trängande samt då ett system med utförselbevis, i huvudsaklig överensstämmelse med vad här ovan angivits, icke kan i de avseenden sakkunniga haft tillfälle pröva frågan befaras förorsaka olägenheter av allvarligare beskaffenhet men väl medföra åtskilliga fördelar, ett genomförande av en dylik anordning är den utväg för svårigheternas lindrande, som nu bör tillgripas.»

För egen del kunna vi i det väsentliga biträda den här återgivna uppfattningen angående önskvärdheten av att en anordning med utförselbevis genomföres i vår tullagstiftning till skydd för sädesodlingen under kommande försäljningsår. Efter noggrant överbäggande av olika på frågan inverkan förhållanden hava vi kommit till samma resultat som de sakkunnigas majoritet, i vad det gäller lämpligheten av att utförselbevisen må berättiga till införsel jämväl av malen brödsäd.

Vi få sålunda hemställa,

att riksdagen måtte besluta, att följande bestämmelser skola på lämpligt ställe intagas i nu gällande förordning med tulltaxa för inkommande varor, nämligen:

»Den, som av omalen råg eller omalet vete, varöver han utan hinder av tullverket kan inom riket fritt förfoga, på en gång till utförsel angiver och med en och samma lägenhet sjöledes eller på järnväg utför minst 500 kilogram av någotdera slaget, äger, för så vitt den utförda varan skäligen kan anses hava varit marknadsgill, att på grund av utförseln erhålla av vederbörande tullförvaltning utfärdat bevis, som berättigar honom eller den, på vilken beviset behörigen överlåtits, att inom en tid av högst sex månader efter det varan angivits till utförsel, utan tullavgifts erläggande införa omalen råg eller omalet vete eller ock malen råg eller malet vete till så stor myckenhet, att den tull, som enligt tulltaxan skolat därå belöpa, är lika med det tullbelopp, som vid utförseltillfället skolat utgöras för en utförselvaran till storleken motsvarande införselkvantitet av samma vara.

Exportör, som önskar erhålla utförselbevis, som nu är sagt, göra därom anmälan i den till vederbörande tullförvaltning avlämnade utförselangivningsinläga, vilken, där est tullförvaltningen icke är ställd under tullförvaltares omedelbara överinseende, skall jämte härnadan omförmälda utlåtande samt behörigt intyg om utförseln insändas till den huvudtullkammare, varunder tullförvaltningen lyder. Tullförvaltningen åligger därjämte att, sedan exportvarans nettovikt utrönt, föranstalta, att varan varder på exportörens bekostnad undersökt av två sakkunniga, ojäviga personer, vilka skola avgiva utlåtande, huruvida varan kan såsom marknadsgill anses, varefter och sedan utförseln blivit verifierad, på sätt om restitutionsgods är föreskrivet, huvudtullkammaren har att utfärda beviset och låta detsamma tillställas vederbörande.

Utförselbevis må efter exportörens i ovan omförmälda anmälan uttalade önskan utfärdas antingen i form av ett bevis, omfattande sammanlagda, på en gång angivna och utförda kvantiteten av något av omförmälda slag av spannmål, eller ock med det för sådant exportparti beräknade tullbeloppets fördelning på flera bevis.

Av Konungen meddelas närmare föreskrifter i fråga

om, huru exportvaran skall vara beskaffad för att anses marknadsgill, liksom ock i fråga om den kontroll, som inom tullverket skall iakttagas till förhindrande av missbruk av införselbevis.

Spannmål, införd mot avlämnande av införselbevis, som i denna § sägs, vare icke i avseende å rätt till tullrestitution, i händelse spannmålen efter beredning till mjöl eller gryn återutföres, så ansedd, som därest tullavgiften i vanlig ordning erlagts.»

Stockholm den 19 januari 1923.

Olof Olsson.
Kullenbergstorp.

Carl Johanson.
Hörninge.

C. G. Olsson.
Golvvasta.

Hugo Karlström.
Lummelunda.

Th. Gardell.

Ivar Pettersson.

K. A. Westman.
Brobygård.

Janne Nilsson.
Hörby.

Aug. Månsson.
Backa.

Hjalmar Svensson.
Grönvik.

A. J. Johansson.
Bro.

Gustav Johanson.
Hallagården.

Nils Johansson.
Brånall.

K. A. Ryberg.
